

ГБОУ Республиканский Бурятский Национальный лицей-интернат № 1

УТВЕРЖДАЮ:

СОГЛАСОВАНО:

Рассмотрено:

Директор школы

Зам.директора по УВР

на заседании МО

«_» _____ г.

«28» августа 2021 г.

Рабочая программа
Муликеева Мира Баировна
ФИО, категория
высшая

Предмет: *Буряат литература*
Класс: 7

Рассмотрено на заседании педагогического совета,
протокол № *10*
28 августа 2021 г.

1. Тайлбари бэшэг

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа баримталан табигданхай. Буряад дунда хургуулида буряад литература хуралсалай предмет боложо үзэгдэнэ.

Программа иимэ хубинууднаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай- тематическа түсэб, программын байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай- методическа хангалга, хабсаргалта.

VII классай литературын курс хурагшадые уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходорхойгоор, тодо зүбөөр уншаха шадабариинь хүгжэхэ, уншахан зохёолоо ухаандаа буйлуулан, удхыень зүбөөр элирүүлэн ойлгодог, хонирходог болгохоһоо гадна хурагшадай зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ эхин дадалнуудые бүридүүлхэ, түрэлхи литература тухайгаа юрэнхы мэдэсэтэй болгохо гэхэн зорилгонуудые табина.

VII классуудта буряад литературын программа соо оруулагдаһан зохёолнууд бүхыдөө эхинһээ адаг хүрэтэр уншагдахаһаа гадна, шэлэгдэн абтаһан эпическэ зохёолой зарим хэһэгүүд уншагдахаар хараалагдана. Зохёолой удха тухай хөөрэлдөөн, эхин шатын шэнжэлэл хэжэ хуралга имагтал литературна текст дээрэ хүдэлэлгэһөө эхитэй. Тиимэ дээрэһээ эндэ хурагшадта хандан хэлэхэ багшын үгэдэ тусгаар эрилтэ табигдана.

Уран зохёолой гол удха, байгуулга, хэлэ зүбөөр ойлгуулха, хурагшадай нанал бодол зүбөөр бүрилдүүлхэ, ухаалдюулжа хургаха хэрэгтэ шанар хайнтайгаар, зүбөөр эмхидхэгдэһэн литературна шэнжэлэл ехэ удха шанартай. Класс бүхэндэ хэлэ хүгжөөлгөөр тусгаар саг хараалагдана.

2. Нуралсалай-тематическа түсэблэлгэ

№	Сэдэбүүд	Саг
1.	Оршол	1
	Арадай аман зохеол	
2.	Түүхэ домогууд	1
3.	«Балжан хатан» гэнэн түүхэтэ домог	1
4.	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохоолнууд. «Балжан хатан» туужа домог.	2
	«Балжан хатан» туужа домог.	1
	«Бабжа Барас баатар» гэнэн домог тухай	1
	«Бабжа Барас баатар»	2
	Нургаалай уран зохеол	1
	Эрдэни Хайбзун Галшиев- буряад арадаингаа шэдитэн	1
	Бэлиг-үүн толи-шэдитэ зүйл мэтэ	2
	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохоолнууд.	1
5.	Вандан Юмсуновой ажаябуулга, зохоолго. «Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан»	9
	Буряад уран зохеол	
	Түрэл хэлэн	
	Н.Г.Дамдинов, Түрэл хэлэн, түрэнэн дайда.	2
	Д.А.Улзытуев, Буряад хэлэн.	2
	Б.Батхуу, Аялгата найхан буряад хэлэмни.	2
	Д.Ц.Дамбаев, Хүн тухай дуун.	1
	Г.Ц.Дашабылов, Талын хүн.	1
	М.Ж.Самбуев, Минии таабай.	1
	Ц.-Д.Хамаев, Мэхэшэн, Худалшан	1
	Роман тухай ойлгосо	1
	Ч. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо» роман.	13
	Туужа тухай ойлгосо.	1
	Автобиографическа зохоол тухай ойлгосо.	1
	Д.О.Батожабай, Шалхуу Рабданай хөөрөөнһөө.	10
	Ц. Номтоев «Шагжын хула»	6
	Хөөрөөн тухай ойлгосо.	1
	Уран зохоолой герой тухай ойлгосо.	1

	Б. Ябжанов «Хэрмэшэ».	4
7.	Ж. Тумунов «Талын бүргэд».	4
	Поэмэ тухай ойлгосо	1
8.	Н. Дамдинов «Талын дуун».	2
	Хошон үгэ болон сатира тухай ойлгосо.	1
	Ц.Г.Шагжин, Будамшуу	4
23.	Дабталга. Дүн гаргалга.	1

3. Программын байгуулга ба удха

№	Хараалагдахан сэдэб	Сэдэбэй тайлбари
1.	Оршол. Зохёолой гол нюур – Абари зан – Дүрэ	Литературна зохёол соохи уран найханай дүрэ. «Зохёолой гол нюур», «абари зан» тухай ойлгосо.
2.	Буряад арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд. «Балжан хатан» туужа домог.	Түүхэ бэшэгүүд тухай ойлгосо. Энэ үеын буряад арадай бэшэмэл зохёолнууд соо түүхэтэ зоной дүрэ зураглалга. Хориин 11 эсэгэ тухай тобшо мэдээн. «Балжан хатан» домог, удха, байгуулга.
3.	Һургаалай зохёол. Эрдэни-Хайбзун Галшиев «Бэлиг-үүн толи».	Һургаалай зохёол тухай юрэнхы ойлгосо. Ринчен Номтоевой намтар. «Аршаанай дуһал» зохёолой үндэһэн, удха, байгуулгын түхэл маяг.
4.	Вандан Юмсунов «Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан»	Вандан Юмсунов, тэрэнэй намтар. «Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан» үльгэрэй удха. Эрдэмтэ соохор мориной шэдитэ үүргэ.
5.	Уянгын зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо. Н. Дамдинов «Түрэл хэлэн, түрэхэн дайда».	Уянга тухай ойлгосо үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ. Лирическэ зохёолой автор ба лирическэ герой. Лирическэ герой ба эпическэ зохёолой герой. Н. Дамдинов «Түрэл хэлэн, түрэхэн дайда».
6.	Д. Улзытуев «Буряад хэлэн».	Д. Улзытуев, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Уянгата шүлэгүүд. Уянгын нюур.
7.	Б.Батхуу «Аялгата найхан буряад хэлэмни».	Б.Батхуу, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Уянгата шүлэгүүд.
8.	Д.Дамбаев «Хүн тухай дуун»	Д.Дамбаев, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам.
9.	Г.Ц.Дашабылов «Талын хүн»	Г.Дашабылов, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Уянгата шүлэгүүд.
10.	М.Ж.Самбуев «Минии таабай».	М.Ж.Самбуев, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Уянгын гол нюур.
11.	Ц.-Д. Хамаев «Мэхэшэн», «Худалшан».	Ц.-Д. Хамаев, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Уянгата шүлэгүүд.
12.		
13	Ч. Цыдендамбаев «Банзарай хүбүүн Доржо» роман.	Ч. Цыдендамбаев, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам. Д. Банзаров – түрүүшын буряад эрдэмтэн. Роман-диологи. «Банзарай хүбүүн Доржо» тухай тобшо мэдээн.
14	Д.-Р.О.Батожабай, Шалхуу Рабданай хөөрөөнһөө	Д.-Р.О.Батожабай, тэрэнэй намтар ба зохёохы зам, тэрэнэй хөөрөөнүүд тухай
15	Ц. Номтоев «Шагжын хула»	Ц. Номтоевой намтар, зохёохы зам. «Шагжын хула» туужа. Санжа үбгэнэй болон адуун хүрэгэй эрхим морин – Шагжын хула хоёрой дүрэнүүд. Морин-эрдэни тухай.
16.	Үргэлжэлһэн зохёол болон гол нюур тухай ойлгосо.	Үргэлжэлһэн зохёол, тэрэнэй онсо шэнжэ, илгарал.
17.	Ж. Тумунов «Талын бүргэд».	Ж.Тумуновай намтар, зохёолой удха ба байгуулалта, тэрэнэй гол геройн дүрэ, гаргаһан баатаршалга тухай.
18.	Б. Ябжанов «Хэрмэшэ».	Б.Ябжановай намтар, творческо зам тухай, Доржо хүбүүн Хэрмэшэ хоёрой нүхэсэл тухай, зохёолой уран найханай шэнжэ шанар.
19.	Поэмэ тухай ойлгосо. Н.Г.Дамдинов, Талын дуун	Н.Г.Дамдиновай намтар, творческо зам тухай Поэмэ тухай.

20.	Зүжэгэй зохёолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо. Ц.Шагжин «Будамшуу».	Драма, литературна род гэнэн ойлгосонуудыг үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ. Драматическа зохёолой герой ба тэрэнэй бии болгохо хэрэгсэлнүүд. Драма соо авторай үзэл суртал гаргаха аргууд.
21.	Х.х.х. – багшын үзэмжөөр.	
22.	Дабталга. Дүн гаргалга.	

4. Календарно-тематическа түсэблэлгэ

№	Үзэхэ сэдэб	Бүлэгөө р үгтэһэн саг	Сэдэбээр үгтэһэн саг	Болзор	Бэшэмэл ба аман хэлэлгэ хүгжөөлгын жэшээтэ хүдэлмэринүүд	Бурагшадай бээ даагаад дүүргэхэ жэшээтэ хүдэлмэринүүд
I-дэхи четверть. 27 саг.						
1.	Оршол. Зохёолой гол нюур – Абары зан – Дүрэ		1	209	Багшын хөөрөө дэбтэртээ тобшо конспект болгожо бэшэхэ.	Томьёо үгэнүүдэй тодорхойлоггонууды дэбтэртээ бэшэжэ, сээжэлдэхэ. Тусхай толи хэрэглэхэ.
2.	Арадай аман зохеол. Түүхэ домогууд.		1	309		
3.	«Балжан хатан» гэхэн түүхэ домог тухай		1	700	Үлыгэр гэжэ ойлгосодо тодорхой харюу дэбтэр соогоо бэшэхэ.	Үлыгэр гэжэ ойлгосодо түшэглэхэ схемэ зураха.
4-5.	Балжан хатан тухай нэгэдэхи түүхэ домог.		2	909 1109	«Өерын дайда дулаан, хариин дайда хүйтэн» оньһон үгын үндэһэн дээрэ хөөрөө эмхидхэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Балжан басаганай хэлэһэн үгэ тодорхойлохо.	Конспект бэшэхэ (70-73 н.) Электронно ном хэрэглэхэ. Уншаха. Уншаһандаа тобшо түсэб табиха.
6.	Балжан хатан тухай хоёрдохи түүхэ домог		1	1509	Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Нюотаг нюотагай домогууд тухай хөөрэлдөө эмхидхэхэ.	Тэрэ үсын буряад эхэнэрэй хуби заяан тухай бодомжолохо. «Түүхэдэ ороһон эхэнэрэй дүр» гэжэ хөөрөө бэлдэхэ.
7.	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ, Е.Д.Будажапова «Балжан хатан», эскиз		1	1809	Уншаһанаа, мэдэһэнээ согсоолоод, зурагаар һанамжяа бэшэхэ.	Тэрэ үсын буряад эхэнэрэй хуби заяан тухай бодомжолохо. «Түүхэдэ ороһон эхэнэрэй дүр» гэжэ хөөрөө бэлдэхэ. Ном соохи зураг һонирхохо

8.	«Бабжа Барас баатар» гэрэн түүхэ домог тухай		1	2109	Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудые зохёохо.	Анда нүхэд амитадай зураг зураха.
9-11.	Бабжа Барас баатар		3	2509 2409 2809	«Бабжа Барас баатар» зохёол соохи ярянай, нотаг үгэнүүдые литература на хэлэндэ тааруулан оруулжа уншажа туршаха. Уншаһан бүлэгтөө асуудалнуудые зохёохо.	Миндаһан дээрэ бэшээтэй «Бүхэ хара шубуун» үльгэр шагнаха. Үльгэр түүрээлгын онсо маяг адаглаха, онсо шэнжэнүүдые илгаруулжа туршаха. Словарна хүдэлмэри дүүргэхэ. Домогой удхаар зураг зураха.
12.	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр).		1	1-10		
13	Һургаалай уран зохёол	1		5-10	Һургаалай зохёолнууд тухай ойлгосотой болохо. ном сооһоо сээжэлдэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	
14-16.	Эрдэни-Хайбзун Галшиев. «Бэлиг-үүн толи» зохёолой үндэһэн, удха, байгуулга.		2	7-10 8-10	Уншаһан Һургаалайнгаа Һургамжа тобшолол гү, али мораль гээшынэнь элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Һургаалнуудай тобшо сахим ном бүридхэхэ. Буряд хэлэнэй сахим Һураха ном хэрэглэхэ.
17.	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр).		1	12-10	Уншаһан Һургаалайнгаа Һургамжа тобшолол гү, али мораль гээшынэнь элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Һургаалнуудай тобшо сахим ном бүридхэхэ. Буряд хэлэнэй сахим Һураха ном хэрэглэхэ.
18	Буряд арадай XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохёолнууд.	1		14-10	Угай бэшэгууд, замай тэмдэглэлнууд тухай хоорэлдэхэ	
19.	Вандан Юмсунов, гэрэнэй намтар.	7	1	15-10	Асуудалнуудта харюусаха. Конспект бэшэхэ.	В. Юмсунов тухай Интернет сооһоо материал оложо, элидхэл хэхэ.

20	«Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан» зохёол тухай.		1	19/10	Зохеол юун дээрэ үндэлэлэн бэшгэдэб гэжэ анхарха.	Зохеол юун дээрэ үндэлэлэн бэшгэдэб гэжэ анхарха.
21.	«Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан». 1-дехи бүлэг.		1	21/10	Словарна хүдэлмэри хэхэ (хуушархан, түүхын үгэнүүд). Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Үлыгэр соо хэрэглэгдэлэн магтаал тайлбарилха.
22.	2-дохи бүлэг.		1	22/10	Словарна хүдэлмэри хэхэ (хуушархан, түүхын үгэнүүд). Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Тобшо түсэб табиха. Үлыгэрэй гол ноур хэн бэ гэжэ зүбшэн хэлсэхэ. Характеристикэ үгэхэ. Дүрэнүүдэй характеристикэ бэшэхэдээ, цитатануудые хэрэглэхэ.	Зохёолой гол ноурнуудай абари зан харуулхан эпитедүүдые олохо.
23.	3-дахы, 4-дехи бүлэгүүд.		1	26/10	Словарна хүдэлмэри хэхэ (хуушархан, түүхын үгэнүүд). Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Эрдэмтэ соохор мориной шэдитэ үүргэ харуулха. Дүрэнүүдэй характеристикэ бэшэхэдээ, цитатануудые хэрэглэхэ.	Зэргэсүүлгын ажал дүүргэхэ. Агуу Ногоон, Балжан хаган дүрэнүүдтэй энэ үлыгэр соохи эхэнэр хүнэй дүрэ зэргэсүүлэн хөөрэхэ (Б.Д. Будожоповагай «Балжан хаган» зураг хэрэглэхэ).
24-25.	7-дохи бүлэг, 12-дохи бүлэг		2	28/10	Словарна хүдэлмэри хэхэ (хуушархан, түүхын үгэнүүд). Удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Тобшо түсэб.	Үлыгэрэй али нэгэн хэбэг хэрэглэжэ, «Би -режиссер» гэнэн проект бэлдэхэ.
26.	Творческо практикум (Багшын үзэмжөөр). Шалгалтын хүдэлмэри (Багшын үзэмжөөр).		1	28/10		

27.	Четвергийн дүн.	1	1	1	1	28/10	II-дохи четверть. 24 саг.	
1-2	Н. Дамдинов «Гүрэл хэлэн, түрэн дайда».			2		8/11 11/11	Уран найханаар уншаха. Энэ шүлэглэлэй урда үзэһэн шүлэглэлһөө илгаа харуулха. Шүлэглэлэй хэлэгшэ ба хэлэгшэдые элирүүлхэ. Гол нюурай абари зан, дүрэ гаргаха.	Словарна хүдэлмэри. Н. Дамдиновай оршуулгануудые оложо уншаха.
3-4	Д. Улзытуев «Буриад хэлэн».			2		11/11 16/11	Уран гоёор уншаха. «Буриад хэлэн» шүлэгэй уянгын нюур гаргаха. Хоёр уянгата шүлэгүүдые зэргэсүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Д. Улзытуев – буриад уянгын зохёолой жэргэмэл гэхэн сэдэбгэ элидхэл бэлдэхэ. Уншаандаа эскиз бэлдэхэ. «Буриад хэлэн» шүлэгэй хэһэг сээжэлдэхэ.
5-6	Б.Батхуу «Аялгата найхан буриад хэлэмни»			2		18/11 19/11	Уран гоёор уншаха. Уянгын гол нюур элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Б.Батхуугай зохёохы замаар Интернет сооһоо материал оложо, элидхэл бэлдэхэ.
7	Д.Ц.Дамбаев «Хун тухай дуун»			1		22/11	Түрэл нюутаг тухайгаа шүлэг найруулха.	
8	Г.Дашабылов «Галын хун»			1		25/11	Уран гоёор уншаха. Уянгата шүлэгшэн болон уянгын гол нюур хоёрой хоорондохы харилсаа харуулха. Уянгын «би» элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Г. Дашабыловай номуудайнь выставка гээд презентаци бэлдэхэ. Зохёолго-бодомжолго бэшэхэ.
9	М.Самбуев «Миний таабай»			1		26/11	Уран гоёор уншаха. Зохёолой нэрэ тухай хөөрэлдэхэ. Уянгын гол нюур элирүүлхэ. Шүлэг соохи гүн ухаанай бодолнууд тухай шүүмжэлэн хэлсэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	М.Самбуевай зохёохы намтарай нэмэлтэ баримтануудые ном сэтгүүл, Интернет сооһоо оложо, конспект бэшэхэ.
10	Ц.-Д.Хамаев «Мэхэшэн», «Худалшан»			1		28/11	Уран гоёор уншаха. Шүлэгүүд соохи гол бодол элирүүлхэ.	Буриад шүлэгэй онсо шэнжэ тухай хөөрэхэ.

11	Ч. Цыдендамбаевай намтар ба зохёохы зам. Роман тухай ойлгосо. 1-дэхи бүлэг, Борхоног, Гуламтын дэргэдэ	11	1	2.12	Шүлэг соо хэрэглэгдэн уран аргуудыг олохо. Асуудалнуудга харюусаха. Конспект бэшэхэ. Хронологическа таблица бэлдэхэ. Буриад зохёолой онсо шэнжэ тухай хөөрэхэ..	Уран зохёолшо тухай элидхэл, презентаци бэлдэхэ.
12	1-дэхи бүлэг, Мархансай, Балдан. Доржо Банзаров – түрүүшын буриад эрдэмтэн. Роман соохи түүхын баримтанууд.		1	8/12	Банзарай хүбүүн Доржо тухай хөөрэхэ. Багшын, хурагшадтай хөөрөө дахажа, тобшоохон консспект бэшэхэ.	Электронно ном хэрэглэжэ, Доржо Банзаров тухай реферат бэшэхэ.
13	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 2-дохи бүлэг. «Аюухан», Банзарай намтарһаа.		1	7/12	Уншаһан бүлэгөөр түсэб табиha. Түүхэтэ дүрэнүүдтэ портретнэ характеристикэ үгэхэ. Тэрэ үе сагай оюутадтай ажабайдал тухай бодомжолхо.	Роман соо зураглагдаһан монгол эрдэмтэд тухай Интернетдһээ материалнуудыг хэрэглэжэ, элидхэл бэлдэхэ.
14	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 2-дохи бүлэг. Хэшэгтэ нагаса. Туруушын алхамууд.		1	9/12	Бүлэгэй удхаар асуудалнуудыг зохёохо. Уншаһан бүлэгөөр түсэб табиha. Асуудалнуудга харюусаха. Н.И. Лобачевскийн дүрэ гаргаха.	Роман соо зураглагдаһан монгол эрдэмтэд тухай Интернетдһээ материалнуудыг хэрэглэжэ, элидхэл бэлдэхэ.
15	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 4-дэхи бүлэг. Сэсэгхэн. Сэсэгхэнэй хуби заяан		1	9.12	Бүлэгэй удхаар хөөрэхэ. Асуудалнуудга харюусаха. Доржо Банзаровай диссертаци тухай хөөрэлдэхэ.	Доржын сэдхэлэй байдал зураглан харуулха. Ном сооһоо цитатануудыг хэрэглэхэ. Ном соохи

16	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 4-дэхи бүлэг. Зэмэгүй хуниие ноуудагуй.	1	14/12	Гол ноурай хүгжэлтэ тухай хөөрэлдэхэ. Бүлэгэй удхаар түсэб табиha.	Роман соо зурагладаһан монгол эрдэмтэд тухай Интернетдээ материалнуудыe хэрэглэжэ, элидхэл бэлдэхэ.
17	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 4-8-дахи бүлэгүүдэй тобшо удха.	1	16/12	Гол геройн портредэй анализ хэхэ. Зохеолой уран аргуудыe элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Багшанар тухай зураглаһыe адаглагты, хургагша бүхэнэй дүрэ зураглагты.
18	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 9-дэхи бүлэг, Арюухан һалхин, Шэдигтэ таха	1	17/12	Ном соо үгтэһэн бүлэгүүдэй удхаар түсэб зохёохо. Эпитет, метафора, оньһон үгэ г.м.хэрэглэһыень элирүүлэгты.	Чимит Цыдендамбаев-үгын искуссствын еһото эзэн гэһэн хөөрэлдөө бэлдэхэ.
19	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. 10-дахи бүлэг, Олоной нэгэн, Углөөгүүр.	1	21/12	Николай Александрович Бестужев гэһэн сэдбээр Сахим юртэмсэһөө иатериал хэрэглэн, хөөрөө юэлдэхэ.	Доржо Банзаров-бурыадай түрүүшын эрдэмтэн гэһэн мэдэсэтэй Бурыад хэлэнэй сахим нураха ном сооһоо танилсаха.
20	«Банзарай хүбүүн Доржо» роман. Бүлэгүүдэй удхаар... Багшын үзэмжөөр	1	26/12	Асуудалнуудта харюусаха. Тобшо түсэб бэшэхэ.	Доржо Банзаров-ерээдүйн эрдэмтэн гэһэн сэдбээр романай удха хэрэглэжэ, элидхэл бэлдэхэ.
21	Цетвертин дун.	1	27/12		
III-дахи четверть. 30 саг.					
51.	Үргэлжэлһэн зохёол болон гол ноур тухай ойлгосо. Туужа.	1	10/01	Үргэлжэлһэн зохёол, гэрэнэй түхэл, жанрнууд тухай ойлгосогой болохо.	Үргэлжэлһэн зохёолой илгарал гэжэ түшэглэлгын схемэ бэлдэхэ.
	Д. О. Батожабайн намтар ба зохоохы зам. “Шалхуу Рабданай хөөрөөнһөө” гэһэн зохеолой удха.	6	13/01 14/01 18/01 20/01	Автобиографическа зохеол гээшэ юун гээшэб гэжэ ойлгосогой танилсуулха. Нурагшадта тэрэ үеын түүхын амисхаалай мэдэрэл түрүүлхэ. Гол геройн портредэй анализ хэхэ. Зохеолой уран аргуудыe элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	«Хүхюу бурыад» гэһэн мүрысөөндэ бэлдэхэ. Х. Намсараевай намтар ба зохёохы замаар элидхэл бэлдэхэ.

	Рабданай нүхэд ба гэрэнэй уршагта ябадалнууд. Колхозой ажабайдал үхибүүдэй хуби заяанда..			4	2101 2401	“Хүн болохо баганаа, хүлэг болохо унаганһаа” гэшын удхын тайлбарилха. Хани нүхэдэй хүнэй наһанда ямар нуури эзэлдэгшнйт ойлгуулха. Тэрэ сагай эрилтэнүүд тухай хөөрэхэ.	“Хани нүхэд гээшэ хамта алхалха золтой” гэлэн сэдэбээр найруулга бэшэхэ.
	Ц. Номгоевой намтар, зохёохы зам. «Шагжын хула» туужа.	6	1		2701	Ц. Сампиловой «Боро үдэр» зурагаар хөөрэлдөө үнгэргэхэ. Буряад арадай ажабайдалда морин-эрдэниин үүргэ тухай хэлсэхэ.	Морин тухай мэдээсэл суллуулха. Арадай аман зохёол, уран зохёол сооһоошье морин тухай олохо (оньһон үгэнүүд, магтаалнууд, онтохонууд г.м.)
	Дайн байлдаан боложо байһан газарһаа...		1		2801	Асуудалнуудые зохёохо. Асуудалнуудта харюусаха. Тобшо түсэб бэшэхэ.	Уншаха.
	Муу хүнэй гарга орожо...		1		3101	«Мориной муу зан – эзэнһэ...» зүйр сэсэн үгэнүүдэй удхаар хөөрэлдөө эмхидхэхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Тобшо түсэб бэшэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Уншаха.
	Гэргээ бусалга.		1		303	Санжа үбгэнэй болон адуун хүрэгэй эрхим морин – Шагжын хула хоёрой дүрэнүүдые элирүүлхэ. Асуудалнуудта харюусаха. Тобшо түсэб бэшэхэ.	Уншаха. Буряад сахим ном сооһоо морин эрдэни тухай материал дээрэ үндэлһэлэн реферат бэлдэхэ.
	Музей соо. Морин-эрдэни тухай.		1		403	Уншаха. Тобшо түсэб. Буряад уран зохёол соохи мориной юрэнхылгэдһэн дүрэ гаргажа туршаха.	Шагжын хулын, мүн «Айдуурай Мэргэн» соохи Одон Бууралай, «Эрдэмтэ Соохор мориной Эрилтэй хаан» соохи Эрдэмтэ Соохор мориной абари зан зэргэсүүлэн үзэхэ.
	Творческо практикум .		1		703		

	Литературна теори. Хөөрөөн тухай ойлгосо.		2	1103	Дайнай үеын үхибүүдэй хүндэ хүшэр ажабайдал тухай хөөрөөлдөө эмхидхэхэ. Асуудалнуудта харюусаха.	Конспект.	
	Б.Ябжановай намтар, творческо зам тухай. «Хэрмэшэ» расказ.	4	2	1503 1703	Асуудалнуудта харюусаха. Түсэб табиha.	Буряд үүлтэрэй нохой тухай Интернеднээ, номууд сооноо материал олохо.	
	Доржо хүбүүн Хэрмэшэ хоёртой нүхэсэл тухай.		1	1803	Асуудалнуудта харюусаха.	Солбон Ринчиновэй «Хүлээлгэ» гэһэн зураг хэрэглэн, хүбүүнэй нэрэһээ эсэгэдэнь бэшэг бэшүүлхэ.	
	Зохёолой уран найханай шэнжэ шанар. Хүн ба байгаали.		1	2203	Ном соо үгтэһэн бүлэгүүдэй удхаар түсэб зохиохо.	Интерактивна самбар хэрэглэжэ, Ж.Тумуновэй зохёолнуудаар выставкэ- презентаци эмхидхэхэ. Уншаха. Түсэб.	
	Ж.Тумуновай намтар ба зохиохы зам. «Талын бүргэд».	2	1	2403	Асуудалнуудта харюусаха. Ролёор уншаха.	Хэһэг сээжэлдэхэ.	
	Зохёолой удха ба байгуулалта.		1		Багахан инценнировка бэлдэхэ.	Дабтаха.	
	Гол геройн дүрэ, гаргаһан баатаршалга тухай.		1	2503			
52- 53	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.		1				
IV-дэхи четверть. 21 саг.							
54	Литературна теори. Поэмэ тухай ойлгосо.		1	104	Поэмэ тухай ойлгосо үгэхэ. Тэрэнэй онсо шэнжыень тодоруулха.	Конспект бэлдэхэ.	
55	Н. Г. Дамдинов. «Талын дуун»		1	504	Зохёолтой танилсуулха. Уран уншалга хүгжөөхэ., поэмэ шүүлбэрилжэ хургаха, текстын удхаар асуудалнуудта харюу үгэхэ шадабари нарижуулха.		
56	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Жаргал гээшэ юун гээшэб?		1	604	Зохёолго-бодомжолго бэшэлгэ.		

57	Творческо практикум.		1	804	А. Твардовскиин “Василий Теркин” гэхэн поэмэ болон “Талын дуун” гэхэн поэмэнүүдые зэргэсүүлгэ. Эдэ авторнуудай зохоолнуудай онсо шэнжэ элирүүлхэ.	
58	Литературна теори. Хошон үтэ болон сагира тухай ойлгосо.		1	1204	Эдэ ойлгосонууд тухай хүүгэдтэ ойлгуулжа үгэхэ. Илгаралыень заажа үгэхэ.	
59-62	Ц. Шагжинай намтар ба зохоохы зам. “Будамшуу” гэхэн зохоолой гол удха.		2	1404 15.04		
63	Ц. Шагжинай “Будамшуу” гэхэн зүжэг-шог зүжэглэмэл зохоол.		1	1904		
64-65	Творческо практикум: Ц. Шагжинай “Будамшуу” гэхэн зохоолтой адли шанартай бусад зохоолнуудынь		2	21.04 22.04		
66-67	Класснаа гадуур уншалга.		1	2005 20.05		
68	Жэлэй дүн гаргалга		2	23.05 23.05		

5. Нурагшатай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд

Нурагшад иимэ юумэ мэдэхэ, шадаха ёһотой:

- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэһэн уран зураглалыг хөөрөжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үйлэнүүдые бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;
- зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудыг, байгаалиин зураглалнуудыг текст сооһоо илгажа;
- зохёолой героидо өөрын хэһэн хэрэг, үйлэ, хэлэһэн һанал бодолыг баримталан, характеристикэ үгэхэ;
- уран зохёол ба хрестомати соохи текст зүбөөр, тодорхойгоор уншажа;
- сээжэлдэһэн зохёолоо тодоор, уранаар уншажа;
- багашаг эпическэ зохёол болоод ехэ зохёолой хэһэгүүдые тобшоор, удхадань дүтэрхыгөөр, түүбэрилэн найруулан бэшэжэ;
- зохёолой герой тухай хөөрөжэ;
- багахан эпическэ зохёолой удхаар түсэб табижа;
- өөрынгөө дураар уншаһан зохёол тухайгаа һанамжаяа, ойлгоһоноо өөрынхээрээ хөөрөжэ;
- уран зураашатай гоё һайхан зураг тухай ойлгоһоноо, һанамжаяа хэлэжэ;
- “түрэлхи литература” болоод уншаһан ном соохи тайлбари үгэдэг оньһо хэрэглэжэ.

6. Нурагшатай-методическа хангалга

1. «Буряад хэлэнэй сахим нураха бэшэг». Электронный учебник бурятского языка. «Сансар» студия, 2006.
2. «Буряад хэлээр, уншалгаар, буряад литератураар нурагшатай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ». – Улаан-Үдэ: «Бэлиг», 2007.
3. Батуева М.Ш., Ц.Б.Цыренова «Булагай эхин» Улан Удэ: «Бэлиг», хэблэл, 2006.
4. Дампилова Х. «Буряад литератураар тестнууд». – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2003.
5. Ошорова С.А., Балданова С.С. Буряад литература. 7-дохи классай нурагшатай ном-хрестомати. Хоёр хубитай. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» түб, 2014.
6. Санжадаева Г.С «Новые технологии на уроках литературы». – Улаан-Удэ: «Бэлиг» хэблэл, 2006.

А.Л. Ангархаев “Алтан”
Шалгалтын тест

1. “Алтан” зохёолой жанр.
А) туужа
Б) роман
В) хөөрөөн
2. А. Ангархаевтай түрэлхэн нютаг.
А) Таһархай
Б) Таблангууд
В) Харбяангууд
3. Зохёол соо харуулагданан үе.
А) 1902
Б) 1914
В) 1977
4. Дёмин гэжэ хэн бэ?
А) алтанай уурхайнуудай эзэн
Б) түрмэхөө тэрьелхэн хатаржаан
В) Кузнецовой туһамаршан
5. Шоён Дёминдо ямар туһа хүргөөб?
А) амиинь абараа
Б) мүнгэ үгөө
В) алтан жалга харуулаа
6. Кузнецов ямар мэргэжэлтэй хүн бэ?
А) эмшэн мэргэжэлтэй хүн
Б) Байгалай хойто бэеын алтанай уурхайнуудай эзэн
В) алтанай харуулшан, газаршан
7. Шоёной басаганай нэрэ.
А) Долгор
Б) Должид
В) Дэжэд
8. Түнхэнэй бөөгэй нэрэ.
А) Моходой
Б) Бабна
В) Шоён
9. Кузнецов ямар гол зорилго урдаа табинхайб?
А) буряад хэлэ үзэхэ
Б) Шоёнттой нүхэсэхэ
В) Алтанай уурхай бариха
10. Новиков Дёминдо хэн болоноб?
А) хүбүүн
Б) нүхэр
В) хүрьгэн

Энэ хэн бэ?

11. Үшөө залуу аад, оройдоо гушан зургаатайдаа тон олон юумэ мэдэдэг. Хүхэ сагаан нюуртай, туранхай бээтэй... Сибирьтэ түрэншье, ажаһууһаншье хаа, мяха ехээр эдидэггүй...
12. Түхэрээхэн улаан шарайтай, монсогорхон үзүүртэй хамартай, пүсхэгэрхэн уралнуудтай, нахигархан нидхэнүүд дороо бэлтэгэрхэн нюдэдтэй... Тогоор эльбэжэ байһан мэтэ зөөлэн хоолойгоор айлшадтаяа хөөрэлдэнэ. Ородоор тон найнаар дуугарна.
13. Бүдүүн гар хүлнүүдтэй мяхалиг томо хүн. Бүхэл хүн хэбэртэй. Яһалиг мантан үргэтэй, мархагар ута хамартай, дэлхэй мэтэ үргэн үндэр духатай толгойтой... Бавариһаа гарбалтай эсэгэтэй...
14. Арбаад наһатай басагахан... Соол хара түхэрээн ехэ нюдэдынь үхибүүнэй гэхээр булсагархан бэшэ, шобтон хасартай бишыхан нюур дээрэнэ бүри ехээр илгаран харагдана. Богонихон хуушан самса доронь туранхай, шобхо, ганса яһан ээмынь ойлгогдоно.
15. Хорин таба хүрөөдүй залуухан һамганиинь... Алталиг шара үһэтэй, үндэр сэмсэгэр тэгшэ бээтэй, сэнхир тэнгэрийн үнгэ буляһан ехэнүүд нюдэдтэй...

Хэнэй хэлэһэн үгэнүүд бэ?

16. Баян Хангаймни, ямар хатуубши!
17. Эх! Хүбүүмни, хамарайнгаа үзүүр дээрэ мэнгэтэй хүбүүмни!
18. Аяга сай ууха зуураа алта мүнгээ арьбадханаб!
19. Жаргалтай гэшэб! Иимэ жаргал хээээдэшье үзөөгүйб гэхэдэ болохо. Байгаалимнай хэмгүй баян юм гэжэ ойлгобоб. Тиимэ хадаа хүнэй ажабайдал энэ найхан дэлхэй дээрэ жаргал, баяраар халижа байха ёһотой!
20. Ши алта олоо хүн гүш, али алтан шамайе олоо юм гү? Архида, хаартада үрихэгүй хаань, юунэй түлөө алтан хүндэ хэрэгтэй юм! Хайрлана гүш? Алтаяа хуурсагтаа абажа орохоёо ханаа гүш?
21. Найн хүндэ туһалхаар бэлэн байдагби.
22. Һанаха байха найхан айлшадни! Зөөримнай үшөө үнэр боложо байг гэжэ юрөөе! Бултыемнай алтан жалга, алтан хада угтажа байг!
23. Европо баһал баян. Рур юугээр сэнтэйб. Теэд эзэлэгдэнхэй. Хэнэйшье бэшэ элдин Ази, Сибирь маанадые хүлээжэ хэбтэнэ. Баруун зүгэй хүбүүдые... Һармагшанһаа холо ошоогүй эндэхи зон хүл дороо хэбтэһэн алта тонгойжо абанагүй. Ажал хэжэ шадахагүй. Теэд хара хүдэлмэридэ һургабал миинтэ гарнууд...
24. Дэжэдэй эжын түлөө! Новиковой түлөө!
25. Э-ээ! Манайшни үе саг үнгэршэбэл хаш даа!... Моходоймнайшье үгы... Халаг... Мүнөө урилдаанда табяад шүүһэн мүнгээ тооложо һууха һэн. Мэхэтэйхэн Моходоймнай... Теэд мүнөө харанхы амбаар соо хаалтатай һууна. Хангайн баялиг бү абагты гэгшэл һэм!